

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Panarion, Hoc Est, Arca Medica Variis Diuinæ Scriptvræ
priscorumq[ue] Patrvm Antidotis aduersus Animi morbos
instructa**

Busaeus, Johannes

Moguntiae, 1608

Peccatum generatim.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54834](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54834)

ad exemplum beati magistri instituebantur. Nemo ibi quiquam proprium habebat, omnia in medio conferebantur. Non emere aut vendere, ut plerique monachis moris est, quicquam licebat. Ars ibi, exceptis scriptoribus, nulla habebatur: cui tamen operum notat et deputabatur. Maiores orationi vacabant. Rarus cuiquam extra cellulam fuerat egressus, nisi cum ad locum orationis conueniebant. Cibum vna omnes post horam ieiunij accipiebant. Vinum nemo nouerat, nisi quem infirmitas roegisset. **TERTIVS** **BERN.** qui vti Guilielmus Abbas Bonæuallis in eius vita scribit, cum omnes suos fratres corporali labore quotidie exerceri vellent, ne se quidem excipi voluit, & si quando ob virium imbecillitatem, eosdem cum aliis labores sustinere non valeret, similes tamen, ut cædendi, vel portandi ligna, ut humilitate onus compensaret, sustinebat: Cumque aliquando fratres foras demetendi foeni frumentive causa abituri essent, cum lacrymis metendi gratiam à Deo impetrauit. Idem cum de suis quendam ardentem operi instantem vidisset, diuinitus prædixit, eum ob hunc laborem à Purgatoris poenis liberum futurum. Secuti sunt hos alii, inter quos **S. FRANCISCVS**, teste B. Bonauentura, & sua ipse manu persæpe laborabat, & ociosum quendam, fugitantemque laboris appellauit, fratrem muscam, & ab Ordine suo remouit.

VIDE V. *Accidia. Chorea. Colloquia otiosa. Curiositas. Exemplum malum. Immodestia. Lingua abusus. Pigris. Tepiditas. Voluntas propria.*

P

PECCATVM.

Remedia contra Peccata.

PRIMUM Remedium. Considera quid Spiritus S. generatim de peccatis in diuinis scripturis patefecerit. Primo declarat omnes homines conceptos in peccato (excipe Christum & eius matrem). Vnde David. *Ecce enim in iniquitate conceptus sum.* Et Apostolus. *Per vnum hominem peccatum in hunc mundum intravit.* 2. procliuus ad peccandum. Vt in Genesi. *Sensus & cogitatio humanae cordis in malum prona sunt ab adolescentia sua.* Et in Epistola ad Galatas. *Caro concupiscit aduersus Spiritum, & Spiritus aduersus carnem.* 3. neminem esse, qui non peccet. Vt in libris Regum. *Non est enim homo, qui non peccet.* Et in prouerbijs.

In Surio. 20.
August.

Th. Cantipr.
lib. 2. c. 5.

Bonau. in eius
vita.

Psal. 50. 7.

Gen. 8. 21.
Gal. 5. 17.

3. Reg. 8. 46.
1. Rou. 2. 13.

Ecclesi. 7. 2.
Ecclesi. 2. 1.

Septies cadit iustus. 4. prohibet peccatū. Ut in Ecclesiastico. Noli facere mala, & non te apprehendent. Et. Fili peccasti, non adicias iterum: sed et de pristinis deprecare, ut dimittantur tibi. Et in epistola ad Romanos. Non regnet peccatum in vestro mortali corpore. 5. damnat illud, ut Deo exosum. Nam Isaias ait. Va qui trahitis iniquitatem in sinuiculis vanitatis. Et Dauid. Odisti omnes, qui operantur iniquitatem. Et. longe à peccatoribus salus. Et B. Iohannes. Qui facit peccatum ex diabolo est. Et Christus. Discedite à me maledicti in ignem æternum.

Rom. 6. 12.

Isa. 5. 18.

Psal. 5. 7.

Psal. 118. 155.

1. Ioh. 3. 8.

Matth. 23. 41.

Tertul. lib. de

patient.

Basil. hom. 5.

Contraria con-

trais curanda.

Naz. orat.

Tetrast. 2.

Amb.

Hier. lib. 1. com.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

c. 2.

II. REMED. Considera Patrum veterum sententias **TERTULIANVS**. Omne peccatum impatientie ascribendum. Malum impatientie est boni. Nemo impudicus non impatiens pudicitie. & improbus probitatis, & impius pietatis, & inquietus quietis. S. BASILIUS in martyrem Iulittam. Peccatum anima est agri tuus: peccatum mors est anima alicui immortalis: peccatum luctu est & implacabilibus lamentis dignum. Ob peccatum profluunt effusissima lacryma, neu desinat ex imo peccatis recessu iugiter proficere suspiriosus gemitus. Et in psalmum 32. Quando in corpore peccauimus, membra nostra serua peccati ad iniquitatem prebendo, confuevimur, eodem in peccati dissolutionem vtentes organo. Maledixisti? benedixisti? circumuenti si proximum in negotio? redde. In ebrietatem incidisti? ieiuna. arroganter egisti? humiliare inuadisti? obsecra. Occidisti? tu testimonio tuo proficere te reum, aut certe per confessionem tuam iustus corpus affligito. S. GREG. NAZ. in plagam grandinis. Omni quidem vultu carere, cuiusmodi procul dubio est, vt humanum modum excedat, soli que Deo conueniat: contra perditæ ac prostratæ peccare in pura & aduersaria de mortu natura est, atque eorum qui ipsius afflatu impelluntur: at verò è peccati ceno emergere, a quo ad meliorem finem redire, hominum est, verum proborum. Et in sententiis tetralichis. Quid nos omnibus in rebus miserum hostem (diabolum) accusamus, et que noxas omnes nostras ascribimus, cum ipsi scelerata nostra viuendi ratione potestatem demus? Tibi ipsi vel soli, vel potissimum succense. Ignis enim noster est. Flamma autem aduersi spiritus. S. AMBR. lib. de paradiso. Ideo dixit Deus. Factus est Adam tanquam vnus ex nobis, quia aperuit oculos. Et hic quidem aperuit oculos vt vultum suam videret, etiam vitare non potuit. Magis enim postquam peccauimus, nescio quomodo nostra delicta cognoscimus: & tunc peccatum esse intelligimus, quod antequam peccarem non putabamus esse peccatum. Certe non quasi peccatum putabamus esse damnandum: nam si damnarem, non admitteremus. Deus autem omnium videt culpas, & omnium delicta cognoscit: super omnem animam, super omnium oculos occulos habet. S. HIER. in Epistolam ad Ephesios. Querimus, quid significent delicta, quoue distent à peccatis, id est, quid intersit inter peccata & delicta, & quæ sit differentia. Atunt enim quod παρρησια quæ quasi initia peccatorum sunt, cum cogitatio tacita subrept, & ex aliqua parte conuenientibus nobis necdum tamen nos impulit ad ruinam. Vnde & in XVIII. psalmo scribitur. Delicta, hoc est, παρρησια quæ quis intelligit? quia scilicet difficile sit radices & initia intelligere peccatorum. Peccatum vero est, cum quid opere consummatum peruenit ad finem.

Aaa 2

Et

Lib. 13. com.
644.

Aug. l. 22. c. 27.

Id. cap. 64.

1 Ioan. 1. 8.
Chry. ep. 5.

Sap. 14. 9.

Luc. 10. 18.

Gen. 3. 24.

Gen. 7. 21.
Gen. 19. 24.
1. Reg. 15. 26.
2. Reg. 11. 4.

Et in verba Ezechielis. Septem diebus facies hircum pro peccato quod die, & vitulū, & arietem. *In hircō, inquit, & vitulo & ariete tria generalia delicta monstrantur, quibus omne mortalium subiacet genus. Aut enim cogitationibus, aut sermone aut opere peccamus.* S. AVG. contra Faustum Manichæum. Peccatum est factum, vel dictum vel concupitum aliquid contra aeternam legem. Lex vero aeterna, est ratio diuina vel voluntas Dei ordinem naturalem conseruari iubens, perturbari vetans. Et in Enchiridio. *Neg, quia peccatum est omne crimen, ideo crimen est etiam omne peccatum. Itaq, sanctorum hominum vitam, quam diu in hac morte viuunt inueniri posse dicimus sine crimine: peccatum autem si dixerimus, quia non habemus, vitium sanctus Apostolus, nosmetipsos seducimus, & veritas in nobis non est.* S. CHRYS. ad Theodorum lapsum. *Nullum peccatum est, quod medicinam refugiat,*

III. R E M E D. Considera quanto odio DEVS peccatum, maximè lethale, prosequatur. *Similiter enim, auctore Sapiente, odio sunt Deo impius & impietas eius.* Tanto verò prosequitur, vt eius magnitudo nulla intelligentia humana vel angelica compræhendi queat. Ratio huius liquet. Quoslibet quidem aliquis maiori bonitate præditus est, hoc vehementius exectatur malitiam, & complectitur bonitatem. Cum igitur DEVS infinita bonitate sit præditus, consequens est vt infinitè & oderit malitiam, & amet bonitatem: quare & malos spoliat infinito bono in inferno, & bonos boni infiniti participes facit in coelo. Accedit quod infinita quædam prauitas & peruersitas sit in mortali peccato. Nam qui peccat offendit Deum infinita maiestate præditum. Restat ergo vt Deus quoque infinito odio abhorreat ab illo. Hinc verò efficitur hominem in hac vita nunquam posse condigno odio prosequi peccatum, cum infinito odio dignum sit. Tu ergo tanto odio illud semper prosequare, quanto potes, semperque à Deo postula, vt in te odium illud adaugeat, quandoquidè in illo magna veræ pœnitentiæ & iustitiæ Christianæ portio consistat.

IV. R E M E D. Considera manifesta tanti odii signa & effectus, hoc est, horrenda supplicia, quibus DEVS peccata inde à conditarum creaturarum initiis castigauit. *LUCIFER* enim angelus nobilissimus ob vnum superbiz lapsum cum multis angelorum millibus, ex summo Dei amico repente factus est capitalis eiusdem inimicus; ex pulcherrima creatura teterima & scelestissima inferni bestia. *ADAM* similiter omnium hominum parens ad imaginem & similitudinem Dei conditus, ob diuini mandati de non edendo pomo quodam, præuaricationem, & paradiso exturbatus, & cum tota posteritate in huius mortalis vitæ ærumnas quas indies experimur, præceps actus est. Constat & totum mundum quondam ob peccata inundatione aquarum extinctum. Pentapoli in igni & sulphuræ cœlitus demisso deletam. Saulem ob inobedientiam, Dauidem ob adulterium & cædem factam, aliosque innumerabiles grauissimè à Deo

Deo punitos; & omnes impios, in d̄ quotquot in peccato lethali vitam hanc claudūt, sempiternis ardere flammis apud inferos sine vlla spe salutis aliquando consequendæ.

V. R E M E D. Considera atrocitatem passionis Christi Domini, neque enim Christus tam dira perpeffus est, nisi ad expianda peccata nostra, atque vt nos grauitatem peccati inde disceremus, & ab eo deinceps maiore studio abstinereamus. Vnde Itaias. *Ipse autem, inquit, vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra* & B. P E T R V S. *Christo igitur passio in carne, & vos eadem cogitatione armamini: quia qui passus est in carne desit à peccatis, vt iam non desideris hominum, sed voluntati Dei, quod reliquum est in carne viuat temporis.* Hoc antidotum vt efficacissimum ad detestanda peccata præscribit B. B E R N. in sermonibus de natali Domini his verbis: *Ludebam ego foris in platea, & in secreto regalis cubiculi super me ferebatur iudicium mortis. Audiuit hoc virginicus eius, exiit pectore diademate, sacco vestitus, aspersus cinere caput, nudus pedes, flens & euulans, quod morte damnatus esset seruuulus eius. Intueor illum subito procidentem, stupeo nouitatem, causam percunctor & audio. Quid facturus sum? adhuc ne ludam, & d: ludam lachrymas eius? Plane si infans sum, & mentis inops non sequar eum, nec cum lugente lugebo. Ecce vnde pudor? timor & dolor vnde? vtiq; quia ex consideratione remedii, periculi mei astimo quantitatem. Nesciebam sanus mihi videbar, & ecce mittitur Virginis filius, filius Dei altissimi, & iubetur occidi, vt vulneribus meis pretioso sanguinis illius balsamo medeatur. Agnosce ò homo quam graua sunt vulnera, pro quibus necessè est Dominum Christum vulnerari. Si non essent hæc ad mortem, & mortem sempiternam, nunquam pro eorum remedio Dei filius moreretur.*

VI. R E M E D. Considera, quot bonis donisq; Spiritualibus peccatum mortale hominem Christianum spoliat, & contra quot quantisq; malis & calamitatibus eundem afficiat & obruat. Quod ad bona attinet, primo eum exturbat è gratia & amicitia Dei O. M. & familiaritate Spiritus sancti. 2. paterna Dei prouidentia. 3. participatione meritorum Christi, donec poenitentiam egerit. 4. exiit donis Spiritus sancti, & virtutibus infusus. 5. pace & serenitate conscientia, ac consolatione Spiritus sancti. 6. participatione meritorum Christi. 7. communionem bonorum Ecclesie, piarumq; Sodalitatum, quibus nomen forte dederit. 8. merito & fructu bonorum operum. 9. vita æterna. 10. custodia Angelorum, teste B A S I L I O in Psal. 33. Q V O D verò attinet ad mala ea tam multiplicia & atrocia sunt, vt vel ad auditum tantum peccati lethalis nomen merito exhorrescere debeamus, atque si fulmen de celo caderet, vel infernus ad nos absorbens dehisceret. Primo enim hominem ex summo amico facit capitalem Dei hostem. *Adulteri, inquit B. Iacobus, nescitis, quia amicitia huius mundi inimica est Dei?* Et Chryostomus de prouidentia Dei. *Peccata separant a*

Ita. 53. 52.
1. Pet. 4. 1.

Bern. serm. 3.

Iac. 4. 4.
Chry. lib. 3.

Aaa 3 nobis.

nobis Deum, constituuntq. nobis illū inimicum. II. facit mancipium diaboli. Quia peccatū facit ait B. Ioannes Euangelista, ex diabolo est, quoniam ab initio diabolus peccat. Vnde TERTULLIUS; Peccator traditur diabolo quasi carnifici in penam, ut dicitur. A V G. in expositione proposit. epistolæ ad Romanos. Vnusquisq. peccatū animā suā diabolo vendit, accepto tanq. pretio dulcedine tēporalis voluptatis. CHRYS. hom. 30. ad populū Antioch. ait hominē per peccatū deteriorē reddi diabolo. HIER. in epistolā ad Ephesios. Porta diaboli est peccatū, sicut homo inquit Spiritus S. Porta est. Et ad Damasum. Damonū cibus est ebrietas, luxuria, fornicatio, et vniuersa vitia. III. facit seruum peccati. Quis n. facit peccatū, ait apud B. Ioannē Christus, seruus est peccati. & B. Petrus. A quo n. quis superatus est, homo et seruus est. Vnde AMB. de Ioseph Patriarcha. Seruile est omne peccatum, peccata est innocentia. Quomodo enim non seruus omnis auarus, qui pro exiguo pecunia lucello seipsum auctionatur? timec enim ne congesta amittat. Quomodo autem non et ille seruus, qui subditus est libidini? primum ius ardet incendiis, et peccati sui faciem exurit. Et libro de Iacob. Qui facit peccatum seruus est peccati, et quod peccatū multorum seruus est: qui subiectus est vitiiis, multis se dominis addixit, ut seruus ex re vix liceat. Et CHRYSOSTOMVS in alteram epistolam Pauli ad Corinthios. Barbarum est peccatum, tyrannidem exercens in animam semel captam, sed in perniciem eorum, qui ipsum suscipiunt. Quam tyrannidē graphicē describit oratione. 4. de Lazaro. Eādē in se expertus A V G. ita scribit in libris Confessionum. Suspirabam, ligatus non ferro alicui, sed mea ferrea voluntate. Velle meum tenebat inimicus, et inde mihi casenam fecerat, et constrinxerat me. Et post. Nec plane volebam, nec plene nolebam, ideo mecum contendebam et dissipabar a multis. Idem libro secundo de ciuitate Dei. Bonus, inquit, et si seruat, liber est: melius autem, etiam si regnet, seruus est: nec vnus hominis, et quod est gratis tot dominorum, quot vitiorum, De quibus vitiiis cum ager et seruitur a diuina. A quo n. quis, inquit, deuictus est, huic et seruus additus est. IV. dignum hominem reddit, et deletur è libro vitæ, & in æternum damnetur. Malorum enim amatores digni sunt morte, ait Sapiens. Et Apostolus Scipendia peccati mors. Et. Per vnus de vitia mors regnauit in omnes homines in condemnationem. BASILIUS in martyrem Iulittā. Peccatū mors est animæ alioqui immortalis. Et AMB. in epistola ad Studit. Christus scribebat in terra digito quo legē scripserat. Peccatores in terra serui sunt, nisi in cælo. V. Facit hominē ex sapiente stultū. Cogitatio. n. stultū, ait Salomon. peccatum est. Vnde BASILIUS in psalmum 37. Omne peccatū per stulticiam fit. Et AMBR. in 38. Quis est insipiens nisi qui peccatum facit et eligit mala pro bonis. 2. ex mansueto ferum & crudelem. Vnde CHRYS. in psalmum 139. Nos condemnet, si dicamus vitiosum hominem fera esse improbiorem: ea enim et si naturalē non habet mansuetudinē, potest tamen facile decipi. Homo autem qui seculū meditatatur, et multis personis se induit, longe difficilior cauetur quam fera. Et Auditor in imperfecto in Mathæum, si bestijs hominem malum comparare voluerit.

1. Ioann. 3.8. Tertul. de fuga

Hier. in c. 4.

Ioan. 8. 34. 2. Pet. 2. 19. Amb. c. 4.

Id. lib. 2. 3.

Chry. hom. 9

Aug. l. 8. c. 5. & 10. Id. c. 3.

2. Pet. 2. 19.

Sap. 15. 6. Rom. 6. 23. & 5. et. Bas. hom. 5.

Amb. 11. ep. 77. Prou. 24. 9. Chryf.

A hom. 4. Matth. 10

ris peiorem inuenies eum, &c. Imò homo malus peior est, quam ipse diabolus. Diabolus enim hominem iustum non audeat accedere, homo autem non solum non timet sanctum hominem sed etiam contemnit. 3. ex puro & niudo sordidum & fatentem. B. Petrus enim in altera epistola peccatorem comparat sui lotæ in volutabro luti. Cuiusmodi fuit apud Lucam filius prodigus, qui v escēbatur porcorum filiquis. Vnde AMBR. lib. I. officiorum. Interroga conscientiam peccatoris, nonne grauius omnibus fetet sepulchris? Et HIER. in Isaiam. Cadauer diaboli putridum ob magnitudinem peccatorum dubitare non poterit, qui legerit peccatum esse fatidissimum, ipso peccatore dicente. Computruerunt & corruptæ sunt cicatrices meæ à facie insipientiæ meæ. E contrario Virtus boni odoris est. 4. reddit hominem è sano ægrum, & viuo mortuum. Vnde B. AUG. in libro de decem chordis peccata vocat animæ febres CHRYS. ad populum Antioch. grauem paralytism. BASIL. in Isaiam, elephanticum morbum, aut lepram animarum. Greg. 12. moralium. & Ambrosius in epistolam ad Romanos, mortem ipsam. DENIQ. peccata hominum sunt causæ omnium calamitatum & malorum. Vnde CHRYS. homilia 5. de Pœnitentia. Malorum omnium causam constat esse peccatum. Ex peccato tristitia, ex peccato tumultus, ex peccato bella, morbi, atque omnes quot quot nos premunt passiones. Vnde Dominus ostendere volens malorum omnium causam esse peccatum, paralytico dicit, vbi anima & corpore paralyticum esse vidisset, vade, sanus factus es, noli amplius peccare, ne tibi aliquid deterius fiat. HIER. epist. ad Heliodorum. Nostris peccatis barbari fortes sunt, nostris vitis Romanus superatur exercitus & quasi non hæc sufficerent claudibus, plus pene bella cinilla, quàm hostilis micro consumit, sic &c. non amputamus causas morbi, vt morbus pariter auferatur statimque cerra mus sagittas pilis, tias galeis, caballos equis cedere. Et CREG. NAZ. oratione in plagam grandinis, sic Deum cum populo precat. Peccauimus, iniquitatem fecimus, impiè egimus, quoniam mandatorum tuorum memoriam abieciimus. Miserationes tuas, & clementiam tuam, & v scera misericordie Dei nostri vitis nostris, & consiliorum nostrorum nequitia nobis praeclussimus. Tu bonus, at nos iniquè egimus. Tu lenis, at nos verberibus digni. Lenibus flagris pro peccatorum nostrorum atrocitate affecti sumus, &c.

VII. R E M E D. Primis peccati initiis resiste, secundum illud Poetæ consilium. Principis obsta, sero medicina paratur, cum mala per longas inualuere moras. Ita AMB. in psalmum I. Vt in stipulam ignis exillens inhaeret ac permanet, donec omne quod corripuit absumat, ita vel exigua scintilla peccati, si quo vitiorum fomite fuerit excitata incendium grande excitat. Cauenda ergo prima sunt vitia, ne in plura deinde grauiora proserpant. Etenim sicut ille qui se in luto versant, quo magis volutantur, eo amplius inquinantur, ita qui semel se luto improbitatis asperserit, nisi ab eo velociter exiliat, grauius sibi dedecoris sui ce num per singulos dies lutulentæ conuersationis obluat. CHRYSOSTOMVS contra gentiles. Vt scintilla ignis, si forte in mensam materiam corripueris, non ante subsistit, quam totam depascatur sic & peccati.

2. Pecc. 22.

Luc. 15. 16.

Amb. c. 12.

Hier. lib. 6. c. 14.

Psal. 37. 6.

Aug. c. 8.

Chry. hom. 40.

Basil. in. c. 1.

Greg. c. 6.

Amb. in c. 12.

Chry.

Hier. ep. 1.

Naz.

Ouid. l. 1. de rem.

am.

Amb.

Chry. lib. con.

tra gent.

peccati natura vbi animi cogitationem aliquam adorta est, nec quisquam est qui vultum restringat, procedens vltterius magis indomita efficitur: quia vbi que ratione vultus plures videas in omne genus peccatorum imprudentes prolapsos, quod flammam vultus exorientem non restinxerint. **HIER.** in Ecclesiasten. Diabolus serpens lubricus, cuius capti, hoc est, prima suggestioni si non resistatur, non est dubitandum, quanta penetrale cordis furrim illabatur.

Hier. in c. 9.

Eccl. 7. 48.
Aug. c. 28.

VIII. REMED. Meditatio nouissimorum, secundum illud Ecclesiastici. Memorare nouissima tua, & in aeternum non peccabis. Vnde **AVG.** lib. 2. de Cenesi contra Manichæos. Nihil sic reuocat homines à peccato, quemadmodum imminens mortis cogitatio. Et serm. 3. de Innocentibus. Si diem mortis facerent, minime iugiter cogitare vellent, animam suam ab omni cupiditate vel malitia cohiberent. Et mox. Percutitur etiam hac animaduersione peccator, vt moriens obliuiscatur sui, qui dum viueret, oblitus est Dei. **CASSIANVS** in 10. collatione ex sententia Abbatis Ioseph. Postremum, inquit, illud est, quod generaliter omnium vultus peremptorium esse non dubium est, vt se de hoc mundo credat quotidie migraturum, **IOAN. CLIMACVS** tria huius rei exempla commemorat. **Monsachus**, inquit, **Aegyptius** mihi aliquando narrauit, quod cum in intimo corde memoriam mortis penitus fixisset, velle quod aliquando necessitate urgente carnis huius luto solari quoddam indulgere, ab huiusmodi memoria veluti à quodam iudice prohibitus sit. Quodque mirabilis est, cum vehementer velle hanc memoriam expellere à se non poterit.

Cass. c. 6.

Clim. gradu. 6.

ALIVS quidam hic iuxta commanens, ex huiusmodi sepe cogitatione repente oblitus pecebat, ac animo deficiens velut insensibilis fiebat, reperiens que à fratribus, non tamquam ab eis, vt qui verè efflasset animam baiulabatur. **NON** omittam etiam **Isidori** illius, qui in Choreb habitabat, re ferre historiam. Hic cum diu negligentissimè vixisset, nullamque anime sue curam penitus haberet, morbo tandem comprehensus altissime delectus est. Cum iam corpore perfectè migrasset, post vnam horam in seipsum rediit, orauit que nos omnes vt inde protinus abscederemus. & cellæ aditu latius obstructo permansit inuis annos duodecim, nulli omnino qui quam loquens, nec aliud quicquam præter panem & aquam degustans. Sedens autem, ea tantum que in excessu viderat, attonitus voluebat, at que in his adeo fixo erat cogitatu, vt nunquam vultum immutaret, sed attonitus perdurans vim lacrymarum feruentium tacitus profunderet. Cum verò iam morti esset proximus, rupto ac patefacto aditu ingressi sumus. cumque ab illo doctrinæ verbum supplices inquireremus, hoc ab illo tantummodo audiui. Ignoscite mihi, nemo, qui reuera mortis memoriam agnouerit, peccare vnquam poterit. Nunc verò nimium mirati sumus intuentes eum, qui pridem ita negligens fuisset, repente mutatum. **SIMILIA** scribunt **S. Patres** de memoria Iudicii & inferni. Vt **S. BASILIVS**. Si quando te serferis ad ali quod pronocari peccatum, ad mentem reuoca formidabile illud, nec vlli mortalium tolerabile Christi iudicium, & hoc quasi freno animam cohibe. **AMB.** ad Virginem lapsam. Si mente cernerent homines peccatorum quale iudicium imminet mundo, sensus humanus non dispergeretur vanitate seculari.

Basil. in psal. 19.

Amb. c. 8.

si non infidelitate grauaretur. **CLIMACVS.** Sicut qui esurit recordatur panis, sic qui saluari cupit non potest non recordari extremum iudicium. Hoc antidoto contra peccata muniuit se **S. IOB.** dicens. Quid faciam cum surrexerit ad iudicandum Deus? et cum quaesierit, quid respondebo illi? semper quasi tumentes super me stus timui Deum, et pondus eius ferre non potui. Hoc à Deo petiuit beatus rex **Dauid**, cum sic precatur. Cōfige timore tuo carnes meas, à iudicijs enim tuis timui. Hoc vsus est **B. HIER.** cuius hoc dictum celebratur. Siue comedam, siue bibam siue aliud aliquid agam, semper insonat auribus meis vox illa horrifca. Surgite mortui, venite ad iudicium. De **INFERNI** recordatione, vnicam tantum **B. PROSPERI** in lib. de vita contemplatiua perpende sententiam. Cogitare, quale malum sit ab illo gaudio diuinae contemplationis excludi, beatissima sanctorum omnium societate privari, fieri patria caelestis extorrem, mori vita beata, morti viuere sempiterna, in aeternum ignem cum diabolo et angelis eius expelli vbi sit mors secunda, damnatio exilium, vita supplicium, non sentire in illo igne quod illuminat, sentire quod cruciat, exundantis incendii terribilis crepitus pati, baratri fumantis caca caligine oculos obtacari, profundo gehenna fluctuantis immergi, edacissimis in aeternum dilaniari vermibus, nec finire: haec et similia multa cogitare, nihil est aliud, quam vitium omnibus repudium dare, et omnia blandimenta carnalia refranare.

IX. REMED. Oratio frequens ad Deum & Sanctos, maxime ad **B. Virginem.** Quod remedium Christus praescripsit suis nocte passionis, dicens. *Vigilate et orate vt non intretis in tentationem.* Imo eo ipso praescripsit, quod docuit in oratione Dominica nos dicere. *Dimitte nobis debita nostra Et ne nos inducas in tentationem. Sed libera nos à malo.* Propterea, inquit **B. AVE.** propheta **Dauid** dixit. *Benedictus Deus meus, qui non amouit deprecationem meam, et misericordiam suam à me. Cum enim videris non à te amotam deprecationem tuam securus esto, quia non est à te misericordia eius.* Et in Epistola ad **Hilarium.** *Omnibus necessaria est oratio Dominica, quam etiam ipsi artetibus gregis, id est, Apostolis suis dominus dedit, vt vnus quisque Deo dicat. Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Cui enim haec in oratione verba necessaria non fuerint, ipse hic sine peccato viuere pronuntiandus est.* De inuocatione autem **B. Virginis matris Dei** nota illa **D. BERN.** monita super Missus est. *Si insurgant, inquit, venti tentationum, si in curras scopulos tribulationum, respice stellam, voca **MARIAM.** si iactaris superbia vndis si ambitionis, si detractionis, si emulationis, respice stellam, voca Mariam. Si iracundia aut auaritia, aut carnis illecebrae nauiculam concusserit mentis, respice ad Mariam. Si criminum immanitate turbatus, conscientia feclitate confusus, iudicii horrore perterritus, barathro incipias aborberi tristitia, desperationis abyssis, cogita Mariam. In periculis, in angustiis, in rebus dubiis, Mariam cogita, Mariam inuoca. Non recedat ab ore, non recedat à corde, et vt impetres eius orationis suffragium, non deserat conuersationis exemplum.*

X. REMED. Lectio diuinæ scripturæ aliorumque librorum piorum

Bbb

Hoc

Clim. grad. 20.

Iob. 31. 14. 23.

Psal. 118. 120.

Hier. reg. mon. c. 10.

Prosp. lib. 3. c. 12.

Matsh. 26. 41.

Aug. in Psal. 65. in fine.

Aug. ep. 39.

Bern. hom. 22.

- Aug. lib. 8. c. 11. Hoc remedium diuinitus suggestum est Augustino, vt è coeno luxuriose vite tandem emergeret. Nam, vt refert in libris Confessionum, cum le sub quadam fici arbore strauisset, cum lachrymis diuinam impiorum gratiam, vocemq; audisset, *Tolle lege, tolle lege*, concitus rediit ad locam vbi codicem Apostoli reposuerat. *Arripui*, inquit, *et legi* *scilicet* *capitulum*, quo primam coniecti sunt oculi mei. *Non in comessationibus et ebrietatibus non in cubilibus et impudicitis, non in contentione et emulacione, sed in aduice Domini IESVM Christum, et curam carnis ne feceritis in concupiscentiis. Nec ultra vobis legere nec opus erat. Statim quippe cum sine huiusce sententia quasi luce securitas infusa cordi meo omnes dubitationis tenebrae diffugerunt.* Idem quantum adhuc adolescens fructum collegerit ex lectione Hortensii Ciceronis his verbis narrat. *Ille vero liber mutauit affectum meum, et ad te ipsum Domine mutauit preces meas, et vota ac desideria mea fecit alia. Viluit mihi repente omnis vana spes, et immortalitatem sapientia concipiebam aestu cordis incredibili, et surgere iam cogitaram, vt ad te redirem, et c. Quomodo ardebam Deus meus, quomodo ardebam in uoluntate terrenis ad te, et nesciebam, quid ageres mecum?* **HIER.** epistola ad Damascum.
- Amb.** serm. 35. *Et sacrorum voluminum lectio ne vniuersa hominum vitia purgauerit.* **AMBROS.** in sermone de ieiunio Domini in d. tertio. *Sacrorum litterarum lectio ipsa est, qua vitam eternam tribuit, et insidias à nobis diabolica tentationis excludit.* **CHRY.** in Genesim. *Quod ad augendas corporis vires sensibilis cibus facit, ad animae lectio diuini praeferat. Spirituale enim alimentum est, et forte reddat animam, et constanter, et magis philosophicam, non permittens, vt à cogitationibus absurdis copietur, sed leuem et alatum faciens, in caelum ipsum, vt dicitur, transfert. Legit concionem tertiam de Lazaro, in qua ostendit lectionem scripturae magnam esse munitionem contra peccatum.*
- XI. REMED.** Concionum sacrarum, piarumq; exhortationum frequentatio, cum proposito fructum aliquem spirituales ex iis capiendi. Vnde **B. IACOB.** *Estote factores verbi, et non auditores tantum, saltem vosmet ipsos. Quia si quis auditor est verbi, et non factor hic comparabitur vtro confidit vultum naturitatis suae in speculo: considerauit enim se et abiit, et statim obliuiscit qualis fuerit.* Hoc remedium ad cauenda peccata Deus ipse praescripsit leuiticae prophetae. *Noli*, inquit, *subtrahere verbum, si forte audiant, et auertatur vnusquisque à via sua, et poeniteat in malis, quod cogito facere vobis propter multitudinem studiorum eorum.* Ratio huius est, quia Dominus ad eundem dicit. *Nam quid non verba mea sunt quasi ignis, et quasi malleus conterens petram?* In qua verba sic **Hieronymus.** *Mens enim, inquit, sermo nuntius futurae supplicia, vt deterreat homines, à peccando, et paleis peccatorum comminatur et incendit, vt haereticorum corda dura et instar silicis indomabilia sermonis sui malleo conteratur, auferens eos lapideum, vt pro eis ponat cor carneum, molle videlicet, et quod possit dei suscipere et sentire praecepta.* Eodem spectant illa **Chrysostomi** in Mattheum. *Omnia verba*

ba diuina, quamuis rustica sint, & incompota, vna sunt, quia inuis in sensibus suis habent positam veritatem Dei, quasi sanguinem in venis inclusum, & ideo vniuersum audientem, sicut testatur B. Petrus dicens. Quo ibimus? verba vna habes. Omnia autem verba secularia, quoniam non habent in se virtutem Dei, quamuis composita sint & ingeniosa mortua sunt. Efficaciam huius antidoti post Christum ostendit B. Apostolus Petrus, qui concione sua ad populum, vt est in Actis Apostolorum, vna die tria, altera quinque hominum millia à peccati tyrannide ad Christi regnum traduxit, & exemplo B. Petri deinceps Apostoli alii, ac imprimis B. Paulus aliique sancti, vt liquet ex eorum Vitis.

XII. REMEDIUM Pœnitentia, vel dolor animi de peccatis, quam Theologi vocant Contritionem. Hoc remedium Deus non solum creberrimè per Prophetas contra peccata præscripsit, sed & præcursor Christi Ioannes baptista ipseque Saluator ab eo prædicationem suam sunt auspicati, dicentes. *Pœnitentiam agite, appropinquauit enim regnum caelorum.* Et B. Petrus. *Pœnitentiam agite, & baptizetur vnusquisque vestrum.* Dauid Propheta, *Sacrificium Deo, inquit Spiritus contribulatus, cor contritum & humilitatum non despicies.* Et Isaias. *Quacunq; hora ingemuerit peccator saluus erit.* Et Spiritus Domini ad annunciamdum mansuetis misit me, vt mederer contritis corde. Et ad quem respiciam, nisi ad paupericulum, & contritum spiritu, & trementem sermones meos? B. EPHRAÏM lib. de iudicio extremo. *Compunctio sanitas animæ est, illuminatio mentis: compunctio remissionem delictorum nobis acquirit: compunctio vniuersum Iesum facit in nobis habitare.* Et infra. *Grandis est virtus lachrymarum, multuq; prævalent lachrima, quæ secundum Deum sunt.* CHRYS. de pœnitentia. *Pœnitentia est medicamentum peccatum extinguens, donum cœlestis datum, virtus admirabilis, gratia vim legum superans.* Et de compunctione cordis. *Sola est cordis compunctio, quæ sicut ignis omne anima vitium perurit, & quantacunq; in ea reperit mala abstergit vniuersa & penitus delet.* HIER. in Epitaphio Fabiolæ. *Quæ peccata stertus iste Fabiolæ nõ purget? quas inueteratas maculas hæc lamenta nõ abluant?*

XIII. REMEDIUM Confessio peccatorum coram Deo, vel coram Sacerdote, quæ dicitur sacramentalis. Eo vsus est rex Dauid, cum ait. *Dixi, confitebor aduersum iniustitiam meam Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei.* Nam cum in Regum. 2. dixisset ad Nathan prophetam, *Peccaui Domino.* mox subiecit Nathan. *Domine quoque transulit peccatum tuum.* Et Salomon. *Qui abscondit scelera sua non dirigitur: qui autem confessus fuerit, & reliquerit ea, misericordiam consequetur.* Et B. Ioannes. *Si confiteamur peccata nostra, Deus fidelis est, & iustus vt remittat nobis peccata nostra, & emundet nos ab omni iniquitate.* Et B. Iacobus. *Confitemini alterutrum peccata vestra Leuia quidem, inquit tibi B. Beada, aequalibus, gaudiore autem sacerdotibus.* ORIGENES in Lucam. *Si reuelauerimus peccata nostra nõ solum Deo, sed & his qui possunt mederi vulneribus nostris atq; peccatis delebuntur peccata nostra ab eo, qui ait. Ecce deleo, vt nabe iniquitates tuas, &*

Bas reg. 219.

sicut caliginem peccata tua. **BASILIVS** in regulis breuioribus. *Omnino in confessione peccatorum eadem ratio est, quæ etiam in apertione vitiorum corporis, Vt igitur hæc nequaquam quibusuis temere homines apertunt, sed iis tantum modo, qui rationem, qui ea curanda sunt, teneant: eodem etiam peccatorum confessio fieri debet apud eos, qui ea possint curare.*

Amb. l. 2. c. 6.

Chry. hom. 20.

Aug. in Psal. 66.

AMB. lib. de pœnitentia. *Si vis iustificari, fatere delictum tuum. soluit enim criminum nexus, veracunda confessio peccatorum.*

Naz. orat.

CHRYS. in Genesim. *Confessio peccatorum, abolitio est delictorum.* **AVG.** in psalmos. *Tristis esto, quam confitearis: confessus exulta, iam sanaberis.* **GREG. NAZ.** in plagam grandinis. *Magna vitii medicina est confessio, et peccati fuga.*

1. Cor. 9. 27.

Ioel. 2. 12.

Tob. 4.

Eccli. 3. 33.

Luc. 11. 41.

Amb. ep. 82.

Hier. in Ioel. 1.

Aug. ep. 54.

Theod. cap. de pœnit.

Greg. lib. 6. c. 15.

1. Cor. 11. 31.

XIV, REMED. Satisfactio per ieiunia, preces, elemosynas, aliasque corporis castigationes, siue vltro assumptas, siue à Sacerdote iniunctas.

Clare enim docet Spiritus sanctus hæc valere ad expianda peccata. Apostolus de se ait, *Castigo corpus meum et in seruitutem redigo, ne quando reprobus efficiar, & propheta Ioel, Conuertimini ad me in toto corde vestro, in ieiunio, planctu et fletu.* Et Tobias. *Elemosyna ab omni peccato et à morte liberat, et non patietur eam ire in tenebras.* Et Ecclesiasticus. *Ignem ardentem extinguit aqua, et elemosyna respicit peccatis.* Et Christus apud Lucam. *Date elemosynam, et ecce omnia munda sunt vobis.* **AMBR.** ad Ecclesiam Vercellensem. *Quia nobis salus esse potest, nisi ieiunio eluerimus peccata nostra? Et ad Virginem lapsam. Grandis plaga alta et proluxa opus est medicina: grande scelus grandem necessariam habet satisfactionem.*

HER. in Ioel. *Qui peccator est, et quem remordet propria conscientia, citius accingatur, et plangat vel propria delicta, vel populi, et ingrediatur Ecclesiam, de qua propter peccata fuerat egressus: et cubet, vel dormiat in sacco. vt prateritis delicias per quas offenderat Deum vitæ austeritate compenset.* **AVG.** ad Macedonium. *Nihil aliud agit, quem veraciter pœnitet, nisi vt id quod mali fecerit, impunitum esse non sinat: eo quippe modo sibi non parienti ille parit, cuius altum iustumque iudicium nullus contempere euadit.*

THEODOR. et vs in epitome diuinorum decretorum. *Sunt medicabilia etiam que post baptismum sunt vulnera, non vt olim per solam fidem data remissione, sed per multas lachrymas, et luctus, et ieiunium, et orationem, et laborem facti peccati quantitati temperatum,*

GREG. in primum Regum. *Non solum confitenda sunt peccata, sed etiam pœnitentiæ austeritate delenda.* Ad hoc remedium vsurpandum id maximè te excitare poterit, quod nullum peccatū, quantumuis leue, apud Deum impunitum maneat, nisi tu ipse in hac vita punieris. *Si enim nos ipsos diiudicemus, inquit B. Paulus, non vlti iudicemur.* Ita docent S. Patres. **Vt S. AVGVSTIN.** in Psalmum. 50. & 58. **Et B. PROSPER** in libris Sententiarum, c. 2. & **B. GREG.** lib. 4. moralium, c. 21. & 9 moral. 27. *Procul dubio, inquit Dominus delictum sine vltione non deserit: aut enim ipse hoc homo in se pœnitens punit, aut hoc Deus cum homine vindicauit.*

XVI. REMED. Fuga occasionum peccandi, ac Primo, noxiæ con-

uerfa.

uerfationis. *Qui enim tetigerit picem, inquit Ecclesiasticus, inquinabitur ab ea. & qui communicat superbo, induet superbiam.* Et Apostolus. *Ne commisceamini fornicariis, & cum huiusmodi nec cibum sumite.* Et paulo ante. *An nescitis, quod modicum fermentum totam massam corrumpit?* Et. *Corrumpunt bonos mores colloquia mala.* Vnaque conspecta, ait Poeta, *liuorem ducit ab vna* Hinc Christus apud B. Marcum sanaturus surdum & mutum, eum à turba prius sub mouit in dicans hominem in peccato obduratum in vita sancta perseuerare non posse, nisi conuersationem noxiam declinet. Vnde S. Wolstanus, vt est apud Surium in eius vita, Vigormensis in Anglia Episcopus cuidam in eadem peccata identidem relabenti, respondit. *Occasio, vt video, facit latrones, ideo consulo vt monachus fias, & sic vitiorum importunitate carebis.* Deinde fugienda occasio otii, ludorum, spectaculorum, colloquiorum cum fœminis, negotiorum, officiorum, & statuum, vt mercatorum, &c. in quibus crebriora sunt peccandi pericula. *Qui amat periculum, ait Sapiens, peribit in illo. Ideo oramus, ne intremus in tentationem,* ait Chrysostomus in Matthæum, *quia eas quærere non debemus.* Et SENECA ad Lucilium. *Quantum possumus à lubrico recedamus: in sicco quoque parum firmiter stamus.* Refert CASSIANVS in monasticis institutionibus eremitam quendam missum ad se litterarum fasciculum expatria ne resignare quidem voluisse, sed in ignem coniecisse, ac dixisse. *Itē cogitationes patriæ pariter concremami, ne me vltius ad illa quæ fugi reuocare tentetis.* Idem fecit P. Ignatius noster, vt est in eius vita Lege librum P. Ioannis Dauid, qui in scribitur. *OCCASIO arrepta, neglecta.*

Eccli. 23. 1.
1. Cor. 5. 10.

1. Cor. 13. 33.

Marc. 7. 35.

Sur. tom. 1.

Eccli. 3. 27.

Chry. hom. 13.

Sen. ep. 117.

Cass. lib. 5. c. 32.

XVII. R E M E D. Examen conscientie quotidianum. *Quod si nosmet ipsos iudicemus, non vsque iudicemur,* inquit Apostolus ad Corinthios, id est, fide nobis ipsis iudicium & examen conscientie quotidie instituemus, non opus haberemus terribili iudicio extremo. Vnde B. ATHANASIVS de S. Antonio eremita ita scribit. *Illius quoque admoebat præcepti, quo dicit Apostolus. Di iudicate vos ipsos & probate, & rationem dñi noctis que faciētes si in se delictum deprehendissent, peccare desisterent. Sin autem nullus error decepisset, perseuerantes instarent potius incepto, quam arrogantia tumidi aut alios contemnerent, aut sibi iniustitiam vendicarent, iuxta supradicti Doctōris eloquium, dicentis. Nolite iudicare ante tempus, sæpe nostra non posse recte intelligere peccata, sæpe falli in ratione gestorum, &c. nec non addebat magnam esse ad virtutem viam, si singuli obseruarent quod gererent, vel vniuersas mentium cogitationes fratribus referrent: non enim posse aliquem peccare, cum relaturus esset ad alium, quæcunque peccasset.* Ad hoc examen respexisse videtur & rex Dauid, cum ait. *Irascimini & nolite peccare: quæ dicitis in cordibus vestris, in cubilibus vestris compungimini.* Qua de causa & hic psalmus semper forte dicitur ab Ecclesia ad Completorium. Vnde CHRYSOSTOMVS in Psalmum 50. exponens verba *Quoniam iniquitatem meam ego cognosco Habeo,* inquit, *codicem conscientiam tuam. & scribe*

1. Cor. 11. 31.

Athan. in eius vita.

Psal. 4. 7.

Chry. hom. 2.

Pfal. 4. 5.

Bas. de abdicatione.

Bern. ad Carthulianos.

Clim. grad. 4.

Sen. ep. 28.

Id. lib. 3. c. 36.

quotidiana peccata. Quando accubueris super stratum tuum, & ne minem infestum perteris, antequam veniat tibi somnus, profer in medium conscientiam tuam, velut tunicem, & remittiscere peccata tua, & si quid in verbo seu facto, vel incogitatione peccasti. Hoc enim dicit Propheta. Irascimini, & nolite peccare, quia dicitis in cordibus vestris, & in cubilibus vestris compungimini. Per diem non habuisti tempus, sed seruisti in diuino tuo, & iniunctum negotium, & confabulatio amicorum, & don estica recessitas, & meliorum cura, & vxoris sollicitudo; & militia timor, & ceterarum mille te erum cum dederunt cause. Quando in lectulum tuum veneris, vi sopori membra concedas, ad tranquillum portum, nemo tibi molestus, nemo pulsat, dicit in corde tuo & anima tua. Expendimus diem, o anima, quid boni fecimus, aut quid mali operati sumus? Etsi quid boni fecisti, gratias age: si quid mali, de cetero ne facias: & reminiscens peccatorum tuorum effunde lacrymas, & poteris in lectulo tuo positus ea delere, &c. Sic BASILIVS in sermone commonitorio ad Monachos. Quae quotidie feceris opera respici tecum commemora, & cum iis quae feceris pridie conferio. Et in sermone de alicui Monachus debet quotidianas cogitationes & actiones examinare. Et sermone de institutionibus monachorum. Praeclare faciet, qui completo die conscientiam suam examinauerit, & admissum delictum occultum non tenuerit, sed in medium cunctis audientibus enunciarit, ut communi oratione tanto citius morbus sanari possit. BERNARDUS ad fratres de monte Dei. Quae res, quid agas, vel in quo te occupes? Primum est quotidianum orationum sacrificium, vel lectionis studium, quod cotidiana conscientia diffinitioni, emendationi, morum compositioni, pars sua diei neganda non est. Et infra. Disce in cella secundum communis instituti leges tibi praescribere, & vitam ordinare, & mori componere & temetipsum iudicare, te ipsum apud te accusare, saepe etiam commendari, nec impunitum dimittere. Mane praeterita noctis fac a temetipso exactionem & venturae diei tibi indico cautionem. Vespere diei praeterita rationem exige, & superuenientis noctis fac indictionem. Sic districto nequaquam tibi aliquando lascivire vacabit. IOAN. CLIMACVS. Optimus ille trapezita est, qui quotidie vespere lucrum ac detrimentum omnino computat. Quod scire manifestius non potest, nisi horis singulis in tabulis omnia denotet. Nam cum calculi singulis horis ponuntur, totius diei ratio postmodum clarius agnoscitur. SENECA ad Lucilium. Initium est salutis, notitia peccati. Egrege mihi hoc dixisse videtur Epicurus. Nam qui peccare se nescit, corrigi non vult. Deprehendas te oportet, antequam emendes. Ideo quantum potes, te ipsum coargue: inquire in te: accusatoris primum partem, fungere, deinde iudicis, noni ssum deprecatoris: aliquando te offende. Et in tertio de ira. Animus quotidie ad rationem reddendam vocandus est. Faciebat hoc Sextius, ut consummato die, cum se ad nocturnam quietem recepsisset, interrogaret animum suum. Quod hodie malum tuum sanasti? cui vixisti obstitisti? qua parte melior es? Desinet ira, & erit modorator, quae sciet sibi quotidie ad iudicem esse veniendum. Quid ergo pulchrius hac consuetudine excutiendi totum diem? Qualis ille somnus post recognitionem sui sequitur: quam tranquillius, altius si liber, cum aut laudatus est animus, aut admonitus, & speculator sui censorque secretis cogitavit.

cognoscit de moribus suis. Vxor hac peccatare, et quotidie apud me causam dico. Cum ablutum est conspectu lumen est, et contentio vxor, moris iam mei conscia, totum diem mecum seruator, facta ac dicta mea remeior. Nihil mihi ipse abscondo, nihil transeo: quare enim quicquam ex erroribus meis timeam, cum possim dicere Vide, ne istud amplius facias, nunc tibi ignosco. In illa disputatione pugnacius locusus es? Noli postea congredi cum imperitiis.

XVIII. REMED. Considera semper te versari in conspectu Dei, tanquam operum nostrorum obseruatoris & testis, iudicis vitæ, & infirmitatis nostræ baculi & firmamenti, ab eoque humiliter pete, ne sinat te in aliquod peccatum labi. Hoc antidoto contra lapsum in peccatum utebatur

David dicens. *Prouidebam Dominum in conspectu meo semper.* Et. *Oculi mei semper ad Dominum, quoniam ipse euellens de laqueo pedes meos.* Et Elias in libris Regum. *Visit Dominus Deus Israel, in conspectu suo.* Et Salomon. *In omnibus viriis tuis cogita Dominum, et ipse diriget gressus tuos.* Hac consideratione

munita quondam B. V S A N N A grauissimam tentationem vicit. Nam cum scelesti senes illi dicerent *Ecce ostia pomerij clausa sunt, et nemo nos videt:* ingemuit Susanna et ait. *Melius est mihi absque opere incidere in manus vestras, quam*

peccare in conspectu Domini. Eadem B. E P H R Æ M impudentem meretriculam ipsum ad libidinem sollicitantem expugnauit. Nam cum hæc dixisset. *Volo tecum dormire, & iller respondisset, se contentum, modo id*

fiat in medio ciuitatis: hæc verò contra obtendisset id sine pudore coram hominibus fieri non posse. Ephræm respondit, quanto minus fieri debet eorum Deo, qui omnia etiam occultissima intuetur. Quo responso

meretrix percussa, veniam supplex petiit facti, & consilio Ephræm monastica vitæ se addixit. SENECA ad Lucilium. *Accipe vtilem, et salutarem*

clausulam, quam te affigere animo volo. Aliquis vir bonus nobis eligendus est, ac semper ante oculos habendus, ut sic tanquam illo spectante viuamus, et omnia tanquam illo

vilente faciamus. Hoc mi Lucili, Epicurus præcepit, custodem nobis et pedagogum dedit; nec immerito. Magna pars peccatorum tollitur, si peccaturis testis assistat. Ali-

quem habeat animus, quem vereatur cuius auctoritate etiam secretum suum sanctius faciat. O felicem illum, qui non spectus tantum, sed etiam cogitatus emendat, et c.

Opus est aliquo, ad quem mores nostri se ipsi exigant. Nisi ad regulam prauam non corriget. Hæc illi. Quod si tam vtile est ad non peccandum, cogitare hominem

grauem nobis præsentem, quando magis cogitare præsentem esse nobis Angelos custodes, Imo ipsum deum qui verè semper præsens est. Sicut n. discipulus coram præceptore, filius coram parente, seruus coram Do-

mino, qui subditus coram Principe vel regem non audent quicquam agere, quo illi offendantur, sic nec deberemus coram Deo, regem omnium Regum.

XIX. REMED. Fugiens. Euchristiæ communitio. Nam in ea non est illud diuinam gratiam, sed etiam ipsam gratiam auctorem suscipis. Pro-

Psal. 15.
Psal. 24. 15.
3. Reg. 17. 1.
Prou. 9. 6.
Dan. 12. 20.

Metaphr. in eius vita.

Sen. ep. 10.

Cyril.lib.4.c.17.

Balde.l.2.c.28.

Chry.hom6r.

prium autem gratiæ est, animus, eiusque vires aduersum omnes tentationes peccatorum corroborare, vsque eo, vt S. THOMAS doceat, vnicuique minimum gratiæ gradum, vt Theologi loquuntur valere, modo homo cooperationem nõ subtrahat, ad omnes cuiuscunque generis tentationes expugnandas. Accedit quod S. Patres tradant Christum in comunione sacra non modo per gratiã & dona suã præsentia in animam ingredi, sed cum ipso quodammodo corpore re ipsa misceri, ac proinde proprium esse huius sacramenti frangere & debilitare vires concupiscentiæ, quæ est in carne, idque ita, vt non modo rationi non aduertitur, sed etiam sponte ei pareat, Vnde B. CYRILLVS in Ioannem. *Sed cum in nobis manet Christus, scientem membrorum nostrorum legem, pietatem corroborat, perturbationes animi extinguit.* Et S. BERN. in sermone de cena Domini. *Duo illud sacramentum (Eucharistiæ) operatur in nobis: vt videlicet & sensum minuat in minimis, & in grauioribus peccatis tollat omnino consensum. Si quis vestrum non tam sæpe modo, non tam acerbos sentiat iracundiæ motus, inuidiã, luxuriam aut caterorum huiusmodi, gratias agat corpori & sanguini Domini, quoniam vtrumque Sacramento peratur in eo.* Auctor stimuli virtutum BALDESANVS commemorat in hanc rem sui æui exemplum his verbis. *Audiui aliquando quendam Ferrariensem de senarrare solitum, adolescentem se tam vehementes sensisse carnis in citationes, vt nec vnquam à tentationibus interquiesceret, & aliquoties etiam rueret in peccatum. Auidum tamen salutis accessisse virum religiosum, petuisse consilium, illum dixisse hoc tantum: vxorem duceret. Se fecisse post aliquot annos vxorem mortuam: se pertimuisse ne in pristinas misérias recideret. Abhorrentem tamen à seruitute (sic appellabat coniugium) quam aliquot annos seruuerat, dedisse se in preces: confessione purgasse, diuinis epulis animum confirmasse. Hisce reb. ita sibi vires, aduersus furias appetituum creuisset, vt seipsum admirans & dolens superioris ætatis infelicitatem diceret *Hæc me miserum, & cur non olim adolescens incidi in hominem, qui non dicitur, vxorem duc, sed, vtere frequenter sacramentis?* Visa sunt, & videntur in dies huius generis miracula, virtutem diuinæ gratiæ in sacramentis testantia, ac iam olim testata sunt, vt vel ex vna illa B. CHRYS. ad populum Antiochenum homilia liquet, in qua sic loquitur. *propterea Dominus in Eucharistiã semetipsum nobis immiscuit, & corpus suum in nos contemperauit, vt vnum quid efficiamur, tanquam corpus capiti coaptatum: ardentem enim amantem hoc est. Tanquam leones igitur ignem spirantes ab illa mensa recedamus, facti diabolo terribiles, & attendamus nobis ipsis dilectissimi: & cum aliquid turpe dicere voluerimus, vel nos ab ira corripi viderimus, vel alio quopiam huiusmodi vitio, cogitemus, quibus facti sumus digni, & sit irrationabilem nobis motuum correctio, talis cogitatio.**

XX. REMED. Considera exempla eorum, qui mori maluere, quam peccare.

peccatum aliquod scientes prudentes committere. Primum sit Apostoli
 ita loquentis in epistola ad Romanos. *Quis nos separabit à charitate Christi? tri-*
bulatio, an angustia, an fames, an nuditas, an periculum, an persecutio, an gladius? Cer-
tus sum, quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque principatus, neque virtutes,
neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque
creatura alia poterit nos separare à caritate Dei quæ est in Christo Iesu Domino nostro.
 Separatur autem à caritate Christi, qui consentit peccato. 2. est Ambrosii.
 nam cum Ruffinus magister militum, teste Theodoro in historia Ec-
 clesiastica, hortaretur Theodosium Imperatorem de sua excommunica-
 tione valde tristem ac sollicitum, ut bono animo esset, curaturū se dicens;
 ut Episcopus Ambrosius etiam sua sponte sua vincula ei laxaret, respon-
 dit Theodosius. *Novi ego constantiam Ambrosii, et quod nullo regie maiestatis*
terrore divinam legem transgredietur. 3. est Ioannis Chrysostomi Archiepiscopi
 Constantinopolitani, cui cum Eudoxia imperatrix Arcadii coniunx
 per suos legatos multas minas intentaret, eo quod iniquis eius conatibus
 se opposuisset, Legati ei responderunt. *Frustra illum hominem terret, nihil ille*
nisi peccatum timeat. 4. LVDOVICI noni Regis Gallorū, qui ab ineunte æta-
 te ex institutione matris Blanchæ hoc persuasum habuit, potius mortem op-
 petere, quam in peccatum lethale consentire. 5. S. Emundi Cantuariensis Ar-
 chiepiscopi, cuius hæc vox erat. *Malo insilire in rogam ardentissimum, quam*
peccatum vllum sciens admittere in Deum meum. 6. S. Anselmi item Cantuari.
 Archiep. qui dicere solebat, *Si hinc peccati horrorem, inde inferni dolorem corpo-*
raliter cernerem, et necessario vni eorum immergi deberem, prius infernum, quam pec-
catum appeterem. Idem scribit in lib. de beatitudinibus, c. 190. *Mallero in-*
quies, purus à peccato et innocens gehennam intrare, quam peccati sordibus ces-
lorum regna intrare. Eodem pertinent exempla omnium Martyrum, qui
 maluere extremos cruciatus, mortemq; perpeti, quam idolum aliquod,
 factum, verbo, vel nutu, diuino honore afficere, aut Christum negare, illud
 verò maximè admirandum est, non defuisse ex Ethnicis Philosophis, qui
 docuerint potius moriendum, quam contra rationem naturalem, ipsam
 que honestatem peccandum. ARISTOTELIS siquidem in Ethicis di-
 ctum est. *Melius est mori, quam facere aliquid contra bonum virtutis.* Et PVB-
 LII mimi. *Tolerabilior, est, qui mori iubet, quam male vivere.* Papinianus Iure-
 consultus, teste Ælio Spartiano, mori maluit, quam parricidium Antoni-
 ni Caracallæ Imperatoris, qui occiderat fratrem Getam, defendere. Illu-
 stre exemplum apud Plutarchum est in hoc genere de puero. DEMO-
 CLES, inquit, puer formosus lauandi corporis causa ingressus erat solus
 priuatum balneum. Hoc vbi rex Demetrius deprehendit forma eius ca-
 ptus locum clanculum adiit ut eo abuteretur. Democles autem horrens
 lapsum, cum nullū pateret effugium, detracto aheni, quod ibi erat operculo

Rom. 7. 15.

Theod. lib. 6. c. 18.

Metaphr. in eius vita.

Sur. in vita.

Sur. in vita.

Sur. in vita.

Aristor. lib. 3. Ethic.

Maximus serm. 6.

Spart. in Cara- calla.

Plut. in vita De- metrii.

Ccc inaquam

in aquam feruentem nudus infiluit facinus dignum patria, dignum forma, dignum pudicitia perpetrans. Quid mirabilius, quam tantum Principem promissis & blanditiis puerum non cedere, ut pudicitiam læderet?

V I D E V. *Amor sui. Conscientia scrupulosa. Consuetudo praua Exemplum malum. In mortificatione passivum Indiscretio. Inobedientia. Iudicium proprium. Linguae abusus. Otium. Tentatio. Voluntas propria.*

PECCATVM VENIALE.

Remedia contra peccata venialia.

I R E M E D. Considera diuinæ scripturæ sententias de leuioribus peccatis. Sunt enim quædam peccata grauiora, quæ dicuntur mortalia & hominem planè auertunt à Deo, quibus pœna debetur æterna, iuxta illud Apostoli. *Stipendia peccati Mors.* Alia verò sunt leuiora, quæ quidem non nihil impediunt cursum ad Deum, non tamen ab eo auertunt, & dicuntur venialia, quia facili negotio expiantur. Priora dicuntur criminosa, posteriora peccata, utq; AVEVSTIN. monet in Enchiridio, ubi scribit, *sine crimine iustos homines viuere, sine peccato non viuere.* iuxta illud B. Ioannis. *Si dixerimus quia peccatum (saltem veniale) non habemus ipsi nos seducimus.* Inter venialia numerantur ab omnibus Patribus verba vel colloquia otiosa de quibus apud Matthæum dixit Christus, *De omni verbo otioso, quod leuissimum fuerint homines, reddent rationem in die iudicii.* Deinde ira contra fratrem, sed animo hærens, nulloq; conuitio expressa. De qua idem Christus. *Qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio: qui dixerit, raca, reus erit concilio: qui autem dixerit fatue, reus erit gehenna ignis.* Hinc enim apparet, vltimum tantum proprie esse peccatū mortale, priora verò censeri leuiora, quia mortale est quod meretur pœnam gehennæ. Per gradus enim culpa ai Greg. euenit ordo sententiarum. Apostolus quoq; cum in prima ad Corinta scribit. *Si quis supradificat super fundamentum hoc (Christum) aurum, argentum, lapides preciosos, ligna, fenum, stipulam, vnus cuiusque opus manifestum erit. Dies enim declarabit, quia in igne reuelabitur, & vnus cuiusque opus quale sit, ignis probabit.* peccata venialia comparat rebus natura sua leuissimis, ligno, fœno, stipulis ut intellexit Ambrosius in psalm. 118. Hieronymus contra Iouinianum. Augustinus in libris de ciuitate Dei. Et Gregorius in quarto dialogorum quia leuiora peccata detrimentum quidem afferunt & purgatione indigent, non tamen excludunt à salute.

II. R E M. Considera SS. Patrū testimonia ORIGENES in Lucam. *Vnusquisque pro qualitate & quantitate peccati diuersam multæ sententiæ expendit. Si parum est,*

Rom. 6.13.

Aug. c. 84.
1. Ioan. 1. 8.

Matth. 15. 34.

Matth. 5. 21.
Greg. 21. mor. c. 5.

1. Cor. 3.

Amb. serm. 29.
Hier. lib. 2.
Aug. 1. 21. c. 26.
Greg. 63.

Orig. hom. 25.